

Entreprenørforeningen Bygg- og Anlegg er nest største bransjeorganisasjon i NHO og organiserer 650 bedrifter med til sammen 32.000 årsverk innenfor bygg og anlegg.

Nasjonal kompetansehubs for arbeidsrettet opplæring

Entreprenørforeningen – Bygg og Anlegg (EBA) støtter NHO Byggenæringen og ber Stortinget øremerke 5 millioner kroner i statsbudsjettet for 2027 til en nasjonal kompetansehubs for alternative opplæringsarenaer, under kap. 601, post 70. Vi ber også om at Stortinget gir en føring om at satsingen skal videreføres på samme nivå i fem år, fra 2027 til 2031, med en evaluering midtveis.

Behovet for å redusere utenforskap og samtidig sikre tilgang på nok kompetanse er en betydelig samfunnsutfordring.

110 000 unge mellom 20 og 29 år står utenfor arbeid og utdanning. Samtidig mangler byggenæringen folk. Kompetansehubs skal skalere tilbud som har fått ungdom utenfor skolen over i utdanning og jobb.

Vi har nå vellykkede modeller, etablerte og anerkjente pedagogiske løsninger og finansieringsløsninger for drift, men mangler det siste verktøyet som kan sikre skalering av dokumenterbart vellykkede tiltak.

Modellene finnes, og resultatene er gode

Bygg- og anleggsnæringen har utviklet flere tilbud der opplæringen skjer på arbeidsplassen. De viser at ungdom som ikke lykkes i vanlig skole, kan få kompetanse, læreplan og jobb. I EBA har vi tre vellykkede eksempler på dette:

- **Skole på byggeplass (Veidekke, Oslo og Akershus) har holt på siden 1996.** Elevene tar fellesfag og praktisk opplæring på byggeplassen. En kartlegging av elevene over ti år viste at 67 prosent gikk i lære eller hadde fått fagbrev, 22 prosent var i annet arbeid og 5 prosent mottok ytelser fra Nav.
- **Fremtidens skole (Hæhre, Vikersund) har holt på i over ti år.** Tilbudet har 24 plasser per skoleår for unge som har falt ut av skolen eller står i fare for det. Fire av fem går videre til utdanning eller arbeid. Buskerud fylkeskommune, Nav og private bedrifter samarbeider om driften.
- **Tidlig Ude (Byggopp, Agder) ble etablert i 2026.** Kommuner, fylkeskommune, opplæringskontor, bedrifter og forskningsmiljø samarbeider om drift og finansiering. Planen er at det offentlige gradvis tar over finansieringen etter en pilotfase.

Problemet

Alle tre tilbudene er bygget opp av enkeltbedrifter, opplæringskontorer og ildsjeler. Den som vil starte et nytt tilbud, må selv finne ut av ansvar, læreplaner, finansiering, rekruttering, HMS og samarbeidet mellom Nav og fylkeskommunen. Det tar lang tid, og tilbudene står og faller med enkeltpersoner.

Fra 1. august 2025 kan Nav og fylkeskommunen gi unge mellom 16 og 19 år tilrettelagt fag- og yrkesopplæring på en arbeidsplass. Pengene til selve opplæringen er altså på plass. Men ingen har ansvar for å få nye tilbud i gang, veilede bedriftene og sikre kvaliteten.

Flere steder i landet vil gjerne starte tilsvarende tilbud. Men risikoen er for høy, og det er for tungt å gjøre alt alene.

Vi har med andre ord vellykkede modeller, etablerte og anerkjente pedagogiske løsninger og finansieringsløsninger for drift, men mangler verktøy som kan sikre skalering av dokumentert vellykkede tiltak.

Hva trengs?

Det må etableres en kompetansehubs. Den skal rekruttere bedrifter og hjelpe dem, skolene, fylkeskommunene og Nav med å starte opplæringstilbud på arbeidsplassen. Den skal også drive kvalitetssikring og erfaringsdeling, slik at det som virker ett sted, kan tas i bruk andre steder. Vi ser for oss to årsverk, med litt finansiering

Kompetansehubs skal:

- være ett nasjonalt kontaktpunkt for fylkeskommuner, Nav, bedrifter, skoler og opplæringskontorer
- lage felles veiledere, avtalemaler og finansieringsmodeller, slik at det går raskere fra idé til oppstart
- dokumentere resultatene med felles mål for deltakelse, gjennomføring og overgang til læreplass og arbeid
- rekruttere og følge opp bedrifter som kan tilby praksis, instruktører og læreplasser
- sørge for at fylker, Nav-kontorer og bedrifter lærer av hverandre
- hjelpe lokale aktører med å avklare hvem som gjør hva, og hvem som betaler hva
- rapportere årlig og få gjennomført en uavhengig evaluering midtveis

Hvorfor oppgaven bør ligge tett på arbeidslivet

Nav har virkemidlene, og fylkeskommunene har opplæringsansvaret. Men tilbudene blir ikke til uten bedrifter som stiller opp. Da trengs det noen som kjenner bedriftene, kan få dem med og vet hva som lar seg gjennomføre på en arbeidsplass. Derfor bør ikke kompetansehubs ligge hos Nav.

Vi foreslår at kompetansehubs blir et eget prosjekt i NHO Byggenæringen, som part i arbeidslivet. NHO Byggenæringen, EBA og partene i næringen har kontakt med bedrifter, fagmiljøer og opplæringskontorer over hele landet, og vil bidra med egeninnsats. Partene i arbeidslivet har lang erfaring med å drive slike prosjekter, blant annet gjennom IA-programmet.

En begrenset investering som utløser større ressurser

De 5 millionene går til arbeidet rundt tilbudene. Opplæringen og oppfølgingen betales av fylkeskommunene og Nav gjennom ordninger som allerede finnes, og bedriftene stiller med egeninnsats. Det er lite penger for å spre modeller som allerede virker. Erfaringene kan bidra på lage nye måter at ungdom kan gå utenforskap til utdanning og jobb.

Forslag til merknad

«Komiteen viser til at bygg- og anleggsnæringen har utviklet opplæringstilbud på arbeidsplassen som har fått ungdom utenfor skole og arbeid over i utdanning og jobb. Komiteen mener disse tilbudene bør bli tilgjengelige for flere, og at det trengs en nasjonal kompetansehub som kan hjelpe nye tilbud i gang.

Komiteen bevilger derfor 5 millioner kroner over kap.601 post 70 til etablering og drift av en nasjonal kompetansehub for alternative opplæringsarenaer. Komiteen legger til grunn at kompetansehuben legges til NHO Byggenæringen som part i arbeidslivet, og at arbeidet skjer i samarbeid med partene i næringen, fylkeskommunene og Nav.

Komiteen legger videre til grunn at satsingen videreføres på samme nivå i fem år, fra 2027 til 2031, og at den evalueres midtveis.»

Oppsummering:

For å styrke arbeidsdeltakelsen, forebygge utenforskap og sikre næringslivet tilgang på nødvendig kompetanse og arbeidskraft, oppfordrer EBA Stortinget til å avsette midler til etablering og drift av en nasjonal kompetansehub for alternative opplæringsarenaer, som skal bidra til at vellykkede modeller for arbeidsnær opplæring kan skaleres nasjonalt i samarbeid mellom Nav, fylkeskommunene og næringslivet.